

10 Udeleženske vloge (SRL)

Označevanje udeleženskih vlog oz. semantično označevanje (angl. semantic role labelling; SRL) predstavlja pripisovanje semantičnih kategorij, kot so aktant, prizadeto, lokacija ipd., glagolskim udeležencem v korpusnih stavkih. Sistem semantičnega označevanja in nabor semantičnih kategorij (oz. oznak) temelji na sistemu Praške odvisnostne drevesnice (PDT 2.0), ki je realiziran v Vezljivostnem leksikonu čeških glagolov (Vallex), in je prilagojen skladenjskim in pomenskim lastnostim slovenščine.

- [Predstavitev oznak](#)
- [Označevalne smernice](#)
- [Reference in povezave](#)

Predstavitev oznak

V tem poglavju so navedene in strnjeno predstavljene oznake sistema SRL. Podrobnejšo predstavitev najdete v smernicah v poglavju Označevalne smernice.

DELOVALNIKI

Oznaka	Udel. vloga	Opis	Zgled
ACT	vršilec, aktant	delujoči udeleženec, povzročitelj ali nosilec dejanja; logični osebek	<i>Zgodilo se je mesec dni po tem, ko sem izvedel, da me žena.ACT vara. Zdela se mi.ACT je veliko bolj vsakdanja.</i>
PAT	prizadeto	prizadeti predmet dejanja	<i>Kuhajo kosilo.PAT. Županja je včeraj sklicala sestanek.PAT.; Dogodek v Ankaranu je bila dramatična nesreča.PAT.</i>
REC	prejemnik / koristnik	prejemnik, posredni udeleženec dejanja; nedelovalniški udeležnec, ki mu je dejanje v škodo ali v prid; lastnosti imetnika predmeta; komunikacijska funkcija (etični dajalnik)	<i>Miha je Maji.REC ujel pobeglega kanarčka. To sliko je narisal otrokom/za otroke.REC. Glava mu.REC počasi pada na prsi. Teče mu.REC za vrat. Ura mi.REC dobro dela. To ti.REC je žurka. Otroci nam.REC nočejo priti domov.</i>
ORIG	izvor / podedovanost	izhodišče, izvor/vir/povod dejanja; oseba (skupina), po kateri nekdo nekaj podeduje, posvoji, dobi	<i>Pohištvo izdelujemo iz lesa.ORIG. Plašč je dobil po očetu.ORIG. Iz dobro obveščenih virov.ORIG smo izvedeli, da ...</i>
RESLT	učinek	učinek, rezultat, cilj dejanja	<i>Imenovali so ga za predsednika.RESLT. Rok je dvoumen.RESLT.</i>

OKOLIŠČINE

- ČAS

Oznaka	Udel. vloga	Opis	Zgled
--------	-------------	------	-------

TIME	obdobje /sočasnost / začetek / konec	konkretni trenutek ali interval dejanja; trenutek ali interval, ki izvira iz dejanja; trenutek ali interval, ki sledi dejanju	<i>Odrinemo ob zori.TIME.. Med počitnicami.TIME ni niti enkrat posijalo sonce. Sestanek je prestavil s četrтка.TIME na petek.TIME.</i>
DUR	trajanje stanja / dejanja	trajanje stanja; trajanje dejanja; trajanje dejanja; konkretni trenutek začetka; konkretni trenutek konca	<i>Prišel je za en mesec.DUR. To mu je uspelo narediti v enem tednu.DUR. Od jutri.DUR dalje sem na dopustu. Do četrтка.DUR uredim še papirje.</i>
FREQ	pogostnost	frekvenca dejanja	<i>Vsak dan.FREQ se mučimo s tem.</i>

• PROSTOR

Oznaka	Udel. vloga	Opis	Zgled
LOC	kraj / smer	konkretna lokacija, kraj, mesto dejanja; smer v prostoru	Sprehajajo se po gozdu.LOC.
SOURCE	začetna lokacija	začetna točka v prostoru	<i>S stropa.SOURCE odpada omet.</i>
GOAL	končna lokacija	končna točka v prostoru	<i>Prišel je domov.GOAL</i>
EVENT	dogodek	časovno-prostorsko določen dogodek	<i>Sodelovati v skupnih akcijah.EVENT. Sploh ni padel v vojni.EVENT.</i>

• VZROK

Oznaka	Udel. vloga	Opis	Zgled
AIM	namen / namera	namen dejanja; namen gibanja, premikanja	<i>Telovadi, da bi shujšala.AIM.. Poslali so ga po malico.AIM.</i>
CAUSE	vzrok	vzrok dejanja	<i>Umrli je zaradi srčne kapi.CAUSE.</i>
CONTR	dopustnost / protivnost	nepričakovana posledičnost dejanja	<i>Študijskim uspehom.CONTR navkljub službe ni dobil. Medtem ko se plače nižajo.CONTR, cene rastejo.</i>
COND	pogojnost	pogoj za obstoj dejanja ali dogodka	<i>Če neha deževati.COND, gremo na kavo.</i>

Oznaka	Udel. vloga	Opis	Zgled
REG	ozir / merilo / primerjava	glede na; ključno merilo (pravilo) za ovrednotenje dejanja; primerjava	<i>Glede na vreme.REG ni mogoče ugotoviti ... Preiskava je potekala v skladu z zakonom.REG. Za razliko.REG od mene ima posluh.</i>
ACMP	spremljanje	predmet, oseba ali dogodek, ki spremlja dejanje ali druge udeležence	<i>Mama je s sinom.ACMP odšla v cirkus.</i>

• NAČIN

Oznaka	Udel. vloga	Opis	Zgled
RESTR	omejitev	izjema, omejitev	<i>Vsi so bili tam razen tebe.RESTR.</i>
MANN	način / rezultat	načinovna lastnost dejanja; rezultat ob koncu dejanja	<i>Dela prepočasi.MANN. Govori tako potihoma.MANN, da ničesar ne razumem.</i>
MEANS	sredstvo	sredstvo ali orodje za izvedbo dejanja	<i>Piše s peresom.MEANS.</i>
QUANT	količina / razlika / stopnja	kakovostna razlika med dogodki, stanji, predmeti, mera, razpon ali intenziteta dejanja ali okoliščine	<i>Cena goriva se je podražila za 3 cente.QUANT. Za znamko je plačal 50 evrov.QUANT.</i>

• GLAGOLSKE ZVEZE

Oznaka	Udel. vloga	Opis	Zgled
MWPRED	večbesedni predikat	zveze z nedoločniki; fazni in nemodalni glagoli	<i>Dati vedeti.MWPRED., Klinov ni videti.MWPRED nikjer. Se lahko nauči nasilju reči.MWPRED »ne«.</i>
MODAL	modalna zveza	zveze modalnega glagola in nedoločnika; zveze biti + modalni prislov	<i>Za neposredni prenos jih niso želeli prikrajšati.MODAL. je treba.MODAL poudariti</i>
PHRAS	frazološka enota	odvisni del glagolske frazeološke enote	<i>Iti na živce.PHRAS. Mi je beseda ostala v grlu.PHRAS.</i>

Označevalne smernice

V tem poglavju so zbrane označevalne smernice za semantično označevanje (SRL). Smernice so razvrščene od nastarejše različice do zadnje, ažurne različice.

Različica 1.0 (02-2023)

projekt [Razvoj slovenščine v digitalnem okolju](#)

GANTAR, Polona, KREK, Simon, DOBROVOLJC, Kaja, ŠKRJANEC, Iza, MOŽE, Sara in MARKO, Dafne, 2022: *Smernice za semantično označevanje učnega korpusa v1.0*. Rezultat projekta Razvoj slovenščine v digitalnem okolju. [\[DOCX\]](#) [\[PDF\]](#)

Reference in povezave

V tem poglavju so zbrane relevantne reference in povezave na projekte, v katerih se je označevalni sistem razvijal ter uporabljal.

Projekti, na katerih se je razvijal označevalni sistem

[Sporazumevanje v slovenskem jeziku](#)

Semantic Role Labeling in Slovene and Croatian

[XLike - Cross-lingual Knowledge Extraction](#)

Reference

GANTAR, Polona; STRKALJ DESPOT, Kristina; KREK, Simon in LJUBEŠIĆ, Nikola. 2018. Towards semantic role labeling in Slovene and Croatian. V: FIŠER, Darja (ur.), PANČUR, Andrej (ur.). Zbornik konference Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika, 20. september - 21. september 2018, Ljubljana, Slovenija. 1. izdaja. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2018. Str. 93-98, ilustr. ISBN 978-961-06-0111-1. <http://nl.ijs.si/jtdh18/JTDH-2018-Proceedings.pdf>.

KREK, Simon, GANTAR, Polona, DOBROVOLJC, Kaja, ŠKRJANEC, Iza. Označevanje udeleženskih vlog v učnem korpusu za slovenščino. V: ERJAVEC, Tomaž (ur.), FIŠER, Darja (ur.). Zbornik konference Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika, 29. september - 1. oktober 2016, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana, Slovenija. 1. izd. V Ljubljani: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2016. Str. 106-110. http://www.sdjt.si/wp/wp-content/uploads/2016/09/JTDH-2016_Krek-et-al_Oznacevanje-udelezenskih-vlog-v-ucnem-korpusu-za-slovenscino.pdf.

MIKULOVÁ, Marie et al. 2006. Annotation on the tectogrammatical level in the Prague Dependency Treebank. Aannotation manual. Technical Report 30. 5-11.

VALLEX = The Valency Lexicon of Czech Verbs. <https://ufal.mff.cuni.cz/vallex>

PDT 2.0 = <https://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/doc/manuals/en/t-layer/html/index.html>